

datum

25 maart 2024

betreft

Position paper Stichting Lezen t.b.v. Rondetafelgesprek leesvaardigheid, 27 maart a.s.

Nieuwe Prinsengracht 89
1018 VR Amsterdam
020 623 05 66

info@lezen.nl
lezen.nl
KvK 41208274

Geachte leden van de Vaste Commissie voor OCW,

Ter voorbereiding op het rondetafelgesprek van uw Vaste Commissie voor OCW, delen we graag in deze position paper informatie over ontwikkelingen die samenhangen met de voortgaande daling van de leesvaardigheid en leesmotivatie van Nederlandse kinderen en jongeren. We delen uw bezorgdheid hierover.

- Verschillende (internationale) onderzoeken, zoals [PIRLS](#), [PISA](#) en [Peil.Leesvaardigheid](#) (Inspectie van het Onderwijs), laten zien dat kinderen en jongeren met een steeds groter risico op laaggeletterdheid het onderwijs verlaten.
- Een bijkomende zorg is dat de leesomgeving in het voortgezet onderwijs verarmt: er verdwijnen steeds meer mediatheken. Slechts 27% van de vo-scholen beschikt over een mediatheek met mediathecaris en dat zijn vooral de havo- en vwo-scholen.¹ Terwijl juist in het vmbo de nood voor een goede mediatheek het hoogst is.
- Een andere zorg zijn [recente resultaten](#) van het niveau van pabostudenten: zij gaven zichzelf een 6,0 voor hun kennis over kinderboeken en jeugdliteratuur en bijna de helft van de pabodocenten beoordeelde het leesvaardigheidsniveau van hun studenten als niet voldoende. We weten dat een goede leraar zelf kennis moet hebben van het boekenaanbod om effectief kennis over boeken en enthousiasme voor lezen over te brengen.

Fictie lezen stimuleert leesbegrip

Recentelijk hebben de Kamerleden Paternotte en Stoffer een motie ingediend om scholen, vooruitlopend op de curriculumherziening, in staat te stellen bewezen effectief leesonderwijs aan te bieden met kennisrijke teksten in andere vakgebieden. Minister Paul schrijft in reactie op die motie dat o.a. de Bibliotheek *op school* via het Masterplan basisvaardigheden een belangrijke bijdrage zal leveren aan het vervullen van deze motie en het stimuleren van de rijke leesomgeving. Wij sluiten bij haar reactie aan.

Als Stichting Lezen zetten we in op het lezen van kinderboeken en jeugdliteratuur om de leesvaardigheid en leesmotivatie van kinderen en jongeren te stimuleren. Fictieteksten zijn [rijke teksten](#). Daarmee bedoelen we: authentieke teksten die niet verarmd of verrijkt zijn en die uitnodigen om te praten en na te denken over de inhoud. We weten [uit onderzoek](#) dat lezen van fictie positiever samenhangt met de leesvaardigheid dan het lezen van andere tekstsoorten, zoals kranten, tijdschriften en strips. Fictie lezen blijkt met name positief samen

¹ Kieft, M., & Rossum, V. van (2024). *Mediatheken in het voortgezet onderwijs. Stand van zaken 2023*. Stichting Lezen. [wordt gepubliceerd op 4 april]

te hangen met de vaardigheid van leerlingen om lange, doorlopende teksten te kunnen begrijpen.

Rijke leesomgeving door BoekStart en de Bibliotheek *op school*

Gelukkig delen het demissionair kabinet en de Tweede Kamer onze hierboven genoemde zorgen. Zij investeren vanuit het Masterplan basisvaardigheden in de effectief bewezen leesbevorderingsprogramma's BoekStart en de Bibliotheek *op school*. We zijn heel blij met deze eenmalige investeringen, concreet gaan dit jaar en de komende drie jaar 3.295 kinderopvanginstellingen en scholen in het primair onderwijs, het vmbo, het praktijkonderwijs en het beroepsonderwijs voor het eerst samenwerken met de bibliotheek via BoekStart en de Bibliotheek *op school*. In totaal doen er vanaf 2012 al 2.870 kinderopvanglocaties (31%), 3.335 basisscholen (49%) en 290 voornamelijk vmbo-scholen (20%) mee aan de programma's. Deze interventies dragen bij aan leesvaardigheid, leesmotivatie en effectief leesonderwijs door het creëren van een rijke leesomgeving waarin een actueel en breed boekenaanbod en expertise vanuit de bibliotheek beschikbaar zijn.

Het verwezenlijken van een rijke leesomgeving is ook opgenomen als aanbodsdoel in de nieuwe conceptkerndoelen Nederlands (gecoördineerd door SLO). De curriculumherzieningen en de Masterplaninvesteringen zijn een betekenisvolle stap in de goede richting.

Structurele financiering voor effectief leesonderwijs

We willen nog benadrukken dat het van belang is dat de overheid structureel en duurzaam blijft investeren in effectief leesonderwijs. Inzet op goed kunnen lezen moet immers een brede doelstelling zijn voor het gehele OCW-beleid. Effectieve programma's als BoekStart en de Bibliotheek *op school* zijn nu afhankelijk van incidentele subsidies, maar willen we het tij keren, dan is duurzame verankering nodig. Dat blijkt ook uit het rapport van Kwink groep in opdracht van OCW [Onderzoek voorwaarden duurzame verankering de Bibliotheek op school](#). Hiernaast is het goed opleiden/nascholen van (toekomstige) leraren en onderzoek blijven doen naar effectief leesonderwijs essentieel. We verzoeken u om bovenstaande te betrekken bij uw voorbereiding op het rondetafelgesprek.

Met vriendelijke groet en hoogachting,

Gerlien van Dalen

Directeur-bestuurder Stichting Lezen

Stichting Lezen is het landelijke kennis- en expertisecentrum voor leesbevordering dat kennis genereert en verzamelt over (voor)lezen, literatuureducatie en effectief leesonderwijs. Met die kennis verbindt, ondersteunt en activeert zij de organisaties en professionals die er samen voor zorgen dat kinderen en jongeren (0-20 jaar) goed en graag lezen. Via de programma's BoekStart en de Bibliotheek *op school* bouwen we aan goede leesomgevingen voor ieder kind.